

Univerzita Karlova v Praze, Katolická teologická fakulta

Rigorózní práce, Praha 2010

ABSTRAKT

Prolegomena k hledání ekleziologických inspirací v životě a díle Tomáše Bavorovského († 1562)

Jaroslav Havrlant

Kazatel a spisovatel Tomáš Bavorovský je dosud nezpracovanou osobností české renesance. Pro výzkum jeho ekleziologických postojů vznikla tato historická práce, jež je rozdělena do tří hlavních bloků. První, obecná část, uvádí čtenáře do obtížné nábožensko-politické situace v západních a jižních Čechách v první polovině 16. století. Druhá část se týká osobnosti kazatele Tomáše Bavorovského, třetí se věnuje jeho dílu.

První část nejprve představuje specifika české reformace, která se lišila od sousedních evropských zemí svojí husitskou tradicí a utrakvistickou církví. V Čechách se německá reformace šířila zprvu silněji mezi katolíky než kališníky. Zvláštní kapitulu si zasluhuje církevní správa a školství nebo knihtisk a jeho censura. Tomáš Bavorovský působil zejména v katolických městech jižních Čech a v Plzni. Proto následuje stručný popis jejich náboženských dějin. Nejdelsí kapitola se pak věnuje vztahu českých zemí k Erasmovi Rotterdamskému, který zastával velmi pokrokové postoje, k reformaci se však nepřipojil. Kapitola upozorňuje na opomíjený fakt, že čeští katolíci (včetně Bavorovského) se řadili mezi stoupence tohoto knížete humanistů po celé 16. století.

Část o Tomášovi Bavorovském začíná kapitolou popisující druhý život kazatele. Chronologicky představuje spisovatele, kteří o Bavorovském něco napsali – od 17. století do současnosti. Zajímavou osobností přitom byl František Hek, který roku 1820 vydal Bavorovského velkopáteční rozjímání o umučení Páně, v němž parafrázoval špatné poměry panující mezi představiteli městské správy v Dobrušce a napsal tak údajně první literární pamflet v dějinách novočeského písemnictví. Dva roky poté Josef Dittrich, profesor církevních dějin, vydal sedm knížek obsahujících výbor z Bavorovského díla. Následující století se kazatel stal poměrně čteným autorem, ale 20. století na tuto osobnost pozapomnělo.

Tomáš Bavorovský se narodil jako syn rychtáře v Bavorově. Není známé, kde studoval a zda získal vysokoškolský titul. Jeho bratr však studoval na „luteránské“ univerzitě ve Wittenberku. Nejprve snad působil v Jindřichově Hradci, pak přešel do

Plzně, kde se stal farářem a arcijáhnem. Zde proslul zejména svými postními kázáními. Proto jej Vilém z Rožmberka získal pro kostel v Českém Krumlově a zaplatil náklad na vydání jeho obsáhlé *Postily české*. Jako představený jihočeských duchovních Bavorovský řídil reformu zdejší církve. Roku 1558 se stal děkanem svatovítské kapituly v Praze, ale po třech letech se pro nemoc úřadu vzdal. Zemřel v Plzni roku 1562 jako zdejší arcijáhen. Do druhé části je zařazena ještě kapitola o dedikantech, kteří jako adresáti předmluv Bavorovského knih podporovali jejich vydání i samotného autora (Anna z Hradce, Jáchym z Hradce, Vilém z Rožmberka, Jindřich ze Švamberka).

Poslední část popisuje dílo Tomáše Bavorovského a jeho historické souvislosti. První jeho kázání byla otištěna v překladu Hoffmeisterovy postily do češtiny (Prostějov 1551) v úpravě Jana Straněnského. Roku 1552 následují postní *Kázání o svatém pokání a Rozjímání o umučení Páně*. Nejrozsáhlejší je *Postila česká* (Olomouc 1557) obsahující homilie na neděle a některé svátky celého liturgického roku. Posledním dílem je teologický traktát *Zrcadlo onoho věčného života*, kterým Bavorovský hájil posmrtný život v nebi a kult svatých.

Důležitou součástí práce jsou také přílohy, které obsahují jednak výbor z korespondence a dokumentů týkajících se Bavorovského, jednak předmluvy k jeho knihám. Doufáme, že první samostatná práce týkající se tohoto renesančního autora bude dobrým historickým úvodem pro poznání jeho teologických a ekleziologických postojů.